

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишкадаи давлатии забонҳои
Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода,
доктори илмҳои филологӣ, профессор
Гулназарзода Жило Бурӣ
«25» _____ соли 2022

ХУЛОСАИ

Шурои олимони факултети забони англисии Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ба диссертатсияи **Сафарзода Рухангези Акбар** дар мавзуи «**Таҳлили муқоисавии низоми калимаҳои мураккаб ва сохторҳои нимтиредор дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи тарҷума**» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 - Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ).

Диссертатсияи Сафарзода Рухангези Акбар дар мавзуи «Таҳлили муқоисавии низоми калимаҳои мураккаб ва сохторҳои нимтиредор дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи тарҷума» дар кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи факултети забони англисии Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ – Турсунов Фаёзҷон Мелибоевич, доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода.

Мавзуи диссертатсияи мазкур дар ҷаласаи Шурои олимони Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 29-уми декабри соли 2016, таҳти № 5/4-2 тасдиқ гардидааст.

Диссертатсияи мавриди назар дар ҷаласаи муштаракӣ кафедраҳои забони тоҷикӣ, забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷума ва филологияи англиси ДДЗТ ба номи Сотим Улуғзода аз 24.02.2021, №7 мавриди баррасӣ ва муҳокима қарор дода шуда, ба ҳимоя пешниҳод шудааст.

Илова бар ин, бинобар сабаби тағйирот ворид шудан дар низоми дарёфти дараҷаҳои илмӣ диссертатсияи мазкур бори дигар дар иртибот ба нишондоди «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст, дар ҷаласаи кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи ДДЗТ ба номи Сотим Улуғзода аз 20.11.2021, №4 мавриди муҳокима қарор дода шудааст.

Шурои олимони факултети забони англисии Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода диссертатсияи мазкурро бо ширкати муқарризи ҳолис – доктори илмҳои филологӣ, Ректори Филиали

Донишкадаи рушди менечменти Сингапур дар Душанбе Мухторов З.М. ва номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи филологияи англиси Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи С.Улуғзода Каримов А.Ф. баррасӣ ва муҳокима намуд.

Аз рӯи натиҷаҳои муҳокима чунин хулоса карда шуд:

Забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ дар шароити кунунӣ ба таҳқиқоту таҳлилҳои ҳамачониба ниёз доранд. Охирҳои асри гузашта Ҷумҳурии Тоҷикистон истиклолияти комил ба даст оварда, бо кишварҳои олам муносибатҳои гуногунчанба, аз ҷумла дар соҳаи сиёсату иқтисод, фарҳангу иҷтимоӣ ва ғайра робита барқарор намуд, ки тамоми ҷаҳон ба бисёрҷонибаи он таъминоти забониро тақозо мекунад.

Аз ин рӯ, диссертатсияи Сафарзода Рухангези Акбар ба омӯзиши яке аз масъалаҳои муҳими забоншиносии муосир - таҳлили муқоисавии низоми калимаҳои мураккаб ва сохторҳои нимтиредор дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи тарҷума бахшида шудааст.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот аз он иборат аст, ки низоми калимасозӣ ва анъанаҳои корбурди воҳидҳои мураккаби луғавӣ дар забони муосири англисӣ аз тарафи забоншиносони Фарбу Шарқ ба таври муфассал мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст, вале муайян намудани дараҷаи муодилнокӣ ва бемуодилии онҳо дар муқоиса бо забони тоҷикӣ ва таҳлили таъсири онҳо ба раванди тарҷума дар мисоли забонҳои мавриди назар бори аввал сурат мегирад.

Гарчанде шумораи назарраси корҳои илмӣ оид ба ҷанбаҳои гуногуни калимасозӣ ба анҷом расонида шудаанд, вале бо мурури замон забон рушд мекунад ва воҳидҳои он аз нигоҳи сохтор ва маъно тағйир меёбанд. Забони муосири англисӣ дорои воситаҳои гуногун ва махсуси ташаккулёбии калимаҳои мураккаб ва сохторҳои бо нимтире (дефис) сохташуда мебошад, ки ин ҳам яке аз ҷиҳатҳои муҳими мавзӯи мавриди назар махсуб меёбад.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба сархати 9-и «Самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.09.2020, № 503)» иртибот дошта, масоили ҳифз ва гиромидошти забону адабиёт, осори гаронарзиши ниёгон ва пажӯҳиши он дар шароити ҷаҳонишавии фарҳанг ва маънавиёт яке аз вазифаҳои муҳимми илми ватанӣ махсуб меёбад.

Таркиби диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат мебошад.

Мақсади диссертатсия аз таҳқиқи раванди ташаккулёбии ва анъанаҳои истифодаи калимаҳои мураккаб ва сохторҳои нимтиредори забони англисӣ ва роҳу воситаҳои интиқоли онҳо ба забони тоҷикӣ иборат мебошад. Барои

ноил шудан ба ин мақсад иҷрои **вазифаҳои зеринро** мувофиқи матлаб ҳисобидан мумкин аст:

- ҷамъовариҳои назариявӣ ва амалӣ доир ба мавзӯ;
- аз рӯи гурӯҳбандии муайян бознигарӣ ва таҳлил намудани маводи назариявӣ ва амалӣ;
- муайян намудани дараҷаи аҳамиятнокии калимасозӣ ва пурра ғанӣ гардидани захираи луғавии забони англисӣ аз ҳисоби калимаҳои мураккаби ин забон;
- муайян намудани меъёрҳои асосии ташаккулёбии калимаҳои мураккаб ва баррасии онҳо дар муқоиса бо воҳидҳои дигари луғавӣ;
- омӯзиши роҳу воситаҳои ташаккулёбии воҳидҳои мураккаби нимтиредор дар забони англисӣ ва роҳу воситаҳои ифодаи онҳо дар забони тоҷикӣ;
- омӯзиши усулҳои тарҷумаи воҳидҳои луғавии забони англисӣ ба забони тоҷикӣ ва таъсири онҳо ба сифати тарҷума.

Навгонии илмӣ таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки муқоисаи низомии воҳидҳои мураккаби луғавии забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ ҳанӯз пурра таҳқиқ нашуда, мавриди омӯзиши махсус қарор нагирифтааст. Аз ин лиҳоз, таҳқиқоти мазкур нахустин кӯшиш дар мавриди таҳқиқи муқоисавӣ-типологии низомии воҳидҳои мураккаби луғавӣ ва сохторҳои нимтиредори забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи сохтор ва тарҷума мебошад. Дар диссертатсияи мазкур роҳу воситаҳои ташаккулёбии калимаҳои мураккаб ва сохторҳои таркибии ҳосилҳои забони англисӣ ва роҳҳои ифодаи онҳо дар забони тоҷикӣ бори аввал мавриди таҳқиқи махсус қарор дода шуда, асосҳои илмӣ ва шакли воситаҳои татбиқи онҳо муайян карда мешаванд.

Мавзӯ ва мундариҷаи таҳқиқотии диссертатсия мазкур дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии низомии калимаҳои мураккаб ва сохторҳои нимтиредор дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи тарҷума» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисос бо шиносномаи ихтисос 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 – Забоншиносии муқоисавӣ – таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ), ки аз тарафи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

Саҳми шахсии муҳаққиқ дар он зоҳир мегардад, ки бори нахуст воҳидҳои мураккаби луғавии забони англисиро дар муқоиса бо забони тоҷикӣ аз лиҳози тарҷумашиносӣ ва бо истифода аз диаграммаҳо ва таҳлили омӯри мавриди таҳқиқоти махсус қарор додааст. Маводи назариявӣ ва амалии ҷамъоварӣ намудаи муаллиф хеле боарзиш буда, барои ҳалли як қатор масъалаҳои умдаи тарҷумашносии тоҷик саҳми арзанда мегузорад.

Тасвир ва амалисозии натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ. Диссертатсия дар кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода омода шудааст. Мазмун ва муҳтавои кори таҳқиқотии мавриди назар дар шакли баромад ва маърузаҳои илмӣ дар конференсҳои илмӣ-амалии сатҳи

байналмилаливу ҷумҳуриявӣ, донишкадавӣ (солҳои 2016-2021) ироа гардидааст.

Мутобиқати теъдод ва мазмуни интишороти натиҷаҳои илмӣ ба муҳтавои диссертатсия ва автореферати он аз он иборат аст, ки натиҷаҳои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмӣ муаллиф инъикос гардидаанд. Муаллиф вобаста ба мавзӯи таҳқиқшуда 13 мақола, аз ҷумла 6 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи ба феҳристи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА Федератсияи Россия воридбуда ба нашр расонидааст.

А) Мақолаҳои дар маҷаллаҳои тақризшаванда:

[1–М]. Сафарзода Р.А. Хусусияти нигориши калимаҳои мураккаб ва таркибии забони англисӣ дар фарҳанги англисӣ-тоҷикӣ / Р.А. Сафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – 2018. – №8 (қисми I). – С.38-44. ISSN 2413-516X.

[2–М]. Сафарзода, Р.А. Оид ба баъзе хусусияти калимаҳои мураккаби забони англисӣ ва роҳҳои ифодаи онҳо дар забони тоҷикӣ / Р.А. Сафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – 2018. – №2. – С.59-63. ISSN 2413-516X.

[3–М]. Сафарзода, Р.А. Оид ба баъзе воситаҳои калимасозии воҳидҳои луғвӣ мураккаби хоси забони англисӣ / Р.А. Сафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – 2019. – №2. – С.50-55. ISSN 2413-516X.

[4–М]. Сафарзода, Р.А. Таҳлили сохтор ва дараҷаи мутобиқати воҳидҳои луғавӣ мураккаби забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ / Р.А. Сафарзода // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2019. - №2 (79). – С.91-98. ISSN 2219-5408.

[5–М]. Турсунов, Ф.М., Сафарзода, Р.А. Вижагиҳои тарҷумаи калимаҳои мураккаби забони тоҷикӣ ба забони англисӣ / Ф.М. Турсунов, Р.А. Сафарзода // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2021 - №1 (90). – С. 8-11. ISSN 2219-5408.

[6–М]. Турсунов, Ф.М., Сафарзода, Р.А. Оид ба хусусияти тарҷумаи сифат дар мисоли забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ / Ф.М. Турсунов, Р.А. Сафарзода // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2021 - №2 (91). – С. 8-12. ISSN 2219-5408.

Б) Мақолаҳои, ки дар нашрияҳои дигар ҷоп шудаанд:

[7–М]. Сафарзода, Р.А. Таҳлили муқоисавӣ хусусиятҳои грамматикӣ зарфҳо дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ / Р.А. Сафарзода // Паёми Донишгоҳи забонҳо. – 2017. - №2-3 (26-27). – С.17-23. ISSN 222-9355.

[8–М]. Сафарзода, Р.А. Хусусияти тарҷумаи зарф аз забони англисӣ ба забони тоҷикӣ (дар мисоли “Чэн Эйр”-и Шарлотта Бронте) / Р.А. Сафарзода // Нақши тарҷума дар шароити кунунии ҷомеа: маводи конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ бахшида ба Соли ҷавонон дар Тоҷикистон (ш.Душанбе, 07-08 феввали соли 2017) – Душанбе, 2017. – С. 167-173.

[9–М]. Сафарзода, Р.А. Оид ба воситаҳои морфологияи калимасозии мураккаби забони англисӣ / Р.А. Сафарзода // Усулҳои муосири таълими забон ва адабиёти рус дар шароити бисёрфарҳангии таҳсилот: маводи конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ (ш.Душанбе, 30-31-уми октябри соли 2018) – Душанбе, 2018. – С. 277-281.

[10–М]. Сафарзода, Р.А. Оид ба муодилнокӣ ва бемуодилии воҳидҳои луғавии мураккаби забонҳои англисӣ ва вижаҳои тарҷумаи онҳо / Р.А. Сафарзода // Масъалаҳои мубрами тарҷума ва забоншиносӣ: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ (ш.Душанбе, 24-уми январи соли 2019) – Душанбе, 2019. – С. 262-268.

[11–М]. Сафарзода, Р.А. Роҳу воситаҳои тарҷумаи сохторҳои мураккаби атрибутивии забони англисӣ ба забони тоҷикӣ / Р.А. Сафарзода // Масъалаҳои мубрами тарҷума ва забоншиносӣ дар замони муосир: маводи конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ (26-уми октябри соли 2019) – Душанбе, 2019. – С. 260-262.

[12–М]. Сафарзода, Р.А. Баъзе аз хусусиятҳои хоси тарҷумаи воҳидҳои луғавии матнҳои илмӣ-техникӣ аз забони англисӣ ба забони тоҷикӣ / Р.А. Сафарзода // Омӯзиши масъалаҳои умдаи филология ва тарҷума дар даврони соҳибистиклолӣ: маводи конференсияи илмӣ амалии ҳайати профессорону устодон ва донишҷӯёни Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ба ифтихори 30-юмин солгарди Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон (14-уми апрели соли 2021) – Душанбе, 2021. – С.82-87.

[13–М]. Сафарзода, Р.А. Вижаҳои хоси сифати феълии забони англисӣ ва роҳҳои тарҷумаи онҳо ба забони тоҷикӣ / Р.А. Сафарзода // Ташаккул ва рушди тарҷумашиносӣ дар 30 соли Истиклолияти давлатӣ: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ (22-юми октябри соли 2021) – Душанбе, 2021. – С. 99-103.

Чаласа пас аз баррасии масъалаи мазкур ва фикру андешаҳои баёнгардида,

Қ А Р О Р Қ А Б У Л Қ А Р Д:

1. Диссертатсияи Сафарзода Рухангези Акбар дар мавзуи «Таҳлили муқоисавии низоми калимаҳои мураккаб ва сохторҳои нимтиредор дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи тарҷума» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) таҳқиқоти илмии баанҷомрасида буда, ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

2. Таҳқиқоти диссертациони Сафарзода Рухангези Акбар дар мавзуи «Таҳлили муқоисавии низоми калимаҳои мураккаб ва сохторҳои нимтиредор дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи тарҷума» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯйи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) барои дифоъ ба Шурои диссертациони 60.КОА-036 назди Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода пешниҳод карда шавад.

Хулоса, дар ҷаласаи васеи Шурои олимони факултети забони англисии Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода қабул карда шудааст.

Дар ҷаласа иштирок доштанд: аз 20 нафар аъзои Шурои олимони факултет 19 нафар иштирок доштанд. 1 нафар бо сабаби узрнок иштирок надошт.

Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарафдор” – 18 нафар (бинобар сабаби узви Шурои будани худи диссертант), “муқобил” – 0 нафар, – 0 бетараф, суратҷаласаи №9 аз 23 апрели соли 2022.

Раиси Шурои олимони факултет:
номзади илмҳои филологӣ, дотсент

Мусоямов
Зубайдулло Муминшоевич

Муқарризон:

доктори илмҳои филологӣ,
Ректори Филиали Донишкадаи
рушди менеҷменти Сингапур дар Душанбе

Мухторов
Зайнидин Мухторович

номзади илмҳои филологӣ,
дотсенти кафедраи филологияи англисии
Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон
ба номи Сотим Улуғзода

Каримов
Амонулло Файзуллоевич

Котиби Шурои олимони факултет:

номзади илмҳои филологӣ,
дотсенти кафедраи филологияи англисии
Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон
ба номи Сотим Улуғзода

Султонзода Мижгона

**Имзоҳои Мусоямов З.М., Мухторов З.М., Каримов А.Ф.
ва Султонзода М.-ро тасдиқ мекунам:**

мудирӣ шуъбаи кадрҳои ДДЗТ
ба номи Сотим Улуғзода

Начмуддинов
Шоҳиддин Мирзомуддинович

Нишонӣ: 734019, ш. Душанбе, кӯчаи Мухаммадиев, 17/6.
Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода
Тел.: +992 372325000
Факс: +992 372325003
Сомона: www.ddzt.tj